

Gert Dragoshi*

SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA ALBANII W KONTEKŚCIE INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

*SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF ALBANIA WITHIN THE CONTEXT
OF INTEGRATION WITH THE EUROPEAN UNION*

Abstract

European Integration of Albania is one of the specific and the most difficult process among the Western Balkan countries. To have a complete picture of this process one should have in mind an overview of trends in the relationship between the Western Balkans and the European Union. The very important role plays also the prospect of membership of these countries for their social, political and economic situation. This article aims to present the socio-economic situation of Albania and the reforms this country should undertake to be prepared for the membership in the EU.

Słowa kluczowe: Integracja europejska, fundusze przedakcesyjne UE, Bałkany Zachodnie
Numer klasyfikacji JEL: E00, F59

Wstęp

Albania należy obecnie do najuboższych krajów europejskich. To samo dotyczy większości państw Bałkanów Zachodnich¹ (z wyjątkiem Chorwacji). Kilkadziesiąt lat nierynkowego systemu gospodarczego oraz względna izolacja od pozostałych krajów europejskich spowodowały powiększenie dystansu gospodarczego i cywilizacyjnego. Pomimo tych różnic, Albania, jak i inne kraje bałkańskie aspirują dziś do członkostwa w strukturach europejskich.

Droga Albanii do UE jest jedną ze specyficznych i najtrudniejszych wśród państw Bałkanów Zachodnich. Aby mieć pełniejszy obraz tego procesu należy przeanalizować relacje między Bałkanami Zachodnimi a Unią Europejską. Istotna

---

* Mgr, doktorant, Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, Uniwersytet Łódzki.

¹ Pojęcie Bałkany Zachodnie zostało stworzone przez UE. Powstało ono po podpisaniu pokoju w Dayton, dla określenia obszaru szczególnie dotkniętego skutkami konfliktów na Bałkanach. Swoim zakresem obejmuje ono państwa powstałe w wyniku rozpadu byłej Jugosławii (bez Słowenii) oraz Albanie.

jest również rola, jaką odgrywała perspektywa członkostwa tych krajów dla ich sytuacji społecznej, gospodarczej i politycznej. Kierunek rozszerzenia Unii Europejskiej zorientowany jest na obecnie na kraje Południowo-Wschodniej Europy, zwłaszcza na kraje regionu Bałkanów Zachodnich. Ostatnie rozszerzenie UE o Rumunię i Bułgarię w 2007 roku nie objęło swoim zakresem Bałkanów Zachodnich, a jedynie zbliżyło swoje granice ku tym krajom.

Celem artykułu jest pokazanie bieżącej sytuacji gospodarczej i politycznej Albanii oraz najważniejszych problemów, z jakimi kraj ten musi się uporać, by być gotowym do członkostwa w strukturach europejskich. Część pierwsza opracowania pokazuje społeczną i polityczną sytuację Albanii na tle innych krajów z regionu Bałkanów zachodnich. Druga część przedstawia sytuację gospodarczą tego kraju, w szczególności kształtowanie się najważniejszych wskaźników makroekonomicznych. W części trzeciej przedstawiono proces integracji Albanii z UE, w szczególności pomoc rozwojowa, z której ten kraj korzysta.

1. Sytuacja społeczno-polityczna Albanii na tle innych krajów Bałkanów Zachodnich

Decyzja o przyznaniu statusu kraju kandydującego Chorwacji, byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii i niedawno Czarnogórze pokazała, że UE jest zdecydowana w swoich ambicjach do przekształcenia się w pan-europejską wspólnotę gospodarczą i polityczną obejmującą całą geograficzną Europę². Wyzwanie przyjęcia tych krajów jest nadal ogromne, gdyż państwa te zajmują duży obszar i występują w nich poważne problemy gospodarcze, społeczne i polityczne. Słabe struktury administracyjne to jeden z głównych problemów wszystkich krajów bałkańskich, które nadal nie mają możliwości sprostać wymaganiom procesu akcesyjnego. Następne przeszkody to nieefektywny wymiar sprawiedliwości (np. przewlekłość procesów, brak niezależności sędziów), przestępczość zorganizowana oraz korupcja. Niektóre kraje uczyniły znaczące postępy w tych obszarach (np. Chorwacja i Serbia), ale nadal nie spełniają one kryteriów wymaganych przez UE. Przez kryzys gospodarczy pogorszeniu uległa także sytuacja gospodarcza w krajach bałkańskich³.

Główne wyzwania tego regionu to kwestia rozwiązania konfliktu Grecji z Macedonią dotyczącego nazwy, kryzys ustrojowy w Bośni i Hercegowinie oraz rozwiązanie problemów związanych z niepodległością Kosowa. Inicjując poli-

---

² *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council*, Brussels, 12.10.2011, COM(2011) 668 final, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/sr_rapport_2011_en.pdf 12.03.2012r.

³ M. Fiszer: *Europejskie marzenie „kotła bałkańskiego”*: Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Serbia na drodze do Unii Europejskiej. Kraków 2008, s.8-11.

tykę rozszerzenia wobec państw bałkańskich, UE ma na celu ich transformację i członkostwo oraz stabilizację całego regionu⁴.

Możliwość włączenia krajów Bałkanów Zachodnich do UE została podkreślona na szczycie Rady Europejskiej w Salonikach w 2003 r., gdy region ten został uznany za priorytetowy dla rozszerzenia UE. Jednak od tego czasu wypowiedzi niektórych polityków z krajów członkowskich wykazały, że nie jest to jeszcze czas na Bałkany Zachodnie. Ta niechęć wynika z braku wiary krajów członkowskich w realizację przez kraje bałkańskie postawionych im wyzwań. Kraje Bałkanów Zachodnich są znacznie słabiej rozwinięte w porównaniu z UE czy z nowymi krajami członkowskimi Europy Środkowej i Wschodniej. Ta nierówność pogłębiła się w latach 90-tych, gdy region ten został dotknięty przez konflikty etniczne z poważnymi kosztami ludzkimi i gospodarczymi.

Z drugiej strony w regionie panuje wielki optymizm do idei europejskiej, w oparciu o stosunkowo silne przekonanie, że UE jest zdecydowana na włączenie państw bałkańskich oraz na przekonaniu, że członkostwo rozwiąże większość problemów regionu⁵. W rzeczywistości, członkostwo, uwzględniając w szczególności proces prowadzony przez cele uzgodnione i wspierane przez UE i kraje przystępujące do Unii przyniesie więcej korzyści w regionie⁶.

Mając tę samą przeszłość historyczną i doświadczenie w procesach transformacji i integracji, nowe kraje członkowskie mogą stać się wzorcem dla chcących integrować się z Unią Europejską, krajów Bałkanów Zachodnich. Ich przykład stanie się bodźcem motywującym do realizacji klarownej i realnej wizji przyłączenia się do wspólnoty europejskiej.

Wizja członkostwa zapewniłaby rządowi krajów Bałkanów Zachodnich długoterminową orientację i dostarczyłaby bodziec do skutecznej realizacji polityki gospodarczej i społecznej. Przyczyniłoby się to do zwiększenia stabilności oraz integracji politycznej i społecznej w regionie i przyszłych relacji Bałkanów z UE. Stanowiłoby to silny impuls dla rozwoju gospodarek państw Bałkanów Zachodnich, przyczyniając się po pierwsze do zmniejszenia ubóstwa, korupcji, przestępczości, a następnie utrzymania stabilności i wzrostu gospodarczego. Poziom zaangażowania i realizacji celów stawianych przed krajami kandydującymi jest bardzo zróżnicowany. Wpływa to jednocześnie na termin przystąpienia tych krajów do Unii Europejskiej. Zatem mając na uwadze starania krajów półwyspu bałkańskiego możemy zauważyć, że najbliższej członkostwa jest Chorwacja a najdalej Albania.

---

⁴ M. Szpała *Balkany Zachodnie – impas w procesie rozszerzenia UE* Komentarze OSW.2010-11 <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2010-11-24/balkany-zachodnie-impas-w-procesie-rozszerzenia-ue> 15.02.2012r.

⁵ M. Bogdani, J. Loughlin, *Albania and the European Union: European Integration and the Prospect of Accession*, Tirana 2004, s. 10.

⁶ A. Malaj *Integrating the Western Balkans into the European Union: An Economic Perspective*, Harvard University, August 2009 s. 15-17.

Wśród krajów bałkańskich Albania jest jednym z krajów postkomunistycznych najsłabiej rozwiniętych, a jego proces transformacji ustrojowej miał najmniej sukcesów. Albania miała najtrudniejszy proces budowy państwa prawa, instytucji demokratycznej i stabilnej gospodarki rynkowej. Problemy jak korupcja (Indeks Percepcji Korupcji CPI równa się 3,3 gdzie 10 oznacza brak korupcji)⁷, przestępczość zorganizowana, ostre podziały na scenie politycznej, wszystkie te aspekty nadal ciążą nad tym krajem. Ostre podziały pomiędzy prawicą (PD) i postkomunistyczną lewicą (PS) oraz tendencje autorytarne istniejące w ramach klasy politycznej blokują integrację kraju. Ważnym momentem w historii transformacji Albanii był upadek piramid finansowych w 1997 roku. Doprowadziło to do bardzo poważnego kryzysu gospodarczego (PKB zmalał o 10,8 %) co mogło stać się przyczyną do wszczęcia wojny domowej i upadku struktur państwowych⁸.

Od tego czasu sytuacja polityczna i gospodarcza Albanii ustabilizowała się, ale nadal relacje między dwoma największymi graczami na arenie politycznej, mimo dużych starań Zachodu (USA i UE), spowalniają integrację kraju. Jeden z najważniejszych warunków do współpracy postawionych przez lewicę to kompleksowa reforma konstytucyjna (regulująca m.in. ordynację wyborczą).

Albania wyróżnia się brakiem problemów etnicznych, ponieważ mniejszości narodowe są nieliczne i dobrze zintegrowane z resztą społeczeństwa. Kraj ten cechuje też brak dyskryminacji religijnej dlatego, że przynależność religijna jest na ogół powierzchowna. Religia w kulturze albańskiej pojmowana jest bardziej jako kwestia tradycji oraz przynależności społecznej, niż indywidualnej duchowości.

Innym atutem Albanii jest to, że jest młodą populacją, gdzie średnia wieku to 32 lata. Oznacza to młodą siłę roboczą. Po 1990 roku prawie 600 tysięcy Albańczyków wyemigrowało za granicę, głównie do Grecji, Włoch, Niemiec i Wielkiej Brytanii. Łączna wartość przekazów pieniężnych od Albańczyków pracujących za granicą, głównie w Grecji i Włoszech kształtuje się na poziomie około 18% PKB.

Do najważniejszych osiągnięć Albanii, które poprawiło jej wizerunek stabilności wewnętrznej wśród innych krajów wspólnoty, jest jej członkostwo w NATO (1 Kwietnia 2009). Według raportów Komisji Europejskiej w sprawie rozszerzenia o Albanie pisano że „*Ogromnym wyzwaniem w tych państwach pozostaje umocnienie praworządności oraz administracyjnych możliwości jej egzekwowania*” ale partie rządzące nadal używają członkostwa w UE jako kwitu wyborczego do szukania poparcia wśród elektoratu wykorzystując fakt, że wejście Albanii do UE popiera aż 96% Albańczyków.

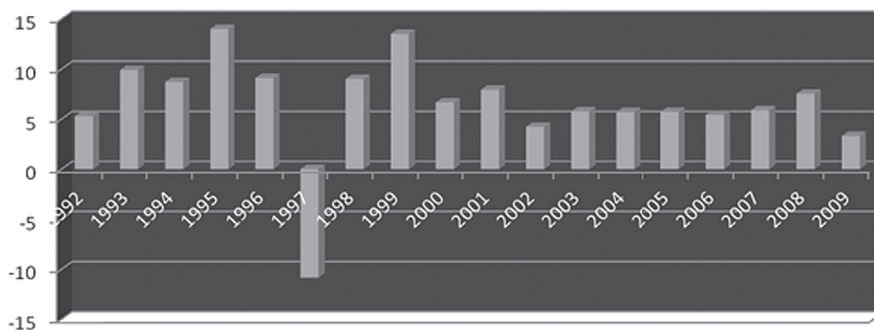
⁷ <http://antykorupcja.edu.pl/index.php?mnu=12&app=docs&action=get&iid=10130>

⁸ Ch. Jarvis, *The Rise and Fall of Pyramid Schemes in Albania*. IMF Staff Papers, Vol. 4 No. 1 (November 2000).

2. Sytuacja gospodarcza Albanii

Oprócz sytuacji politycznej i społecznej ważną rolę odgrywa też sytuacja gospodarcza tego kraju. Syntetyczny opis sytuacji gospodarczej Albanii przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Wzrost Produktu Krajowego Brutto w % (w latach 1992-2009)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z INSTAT (Narodowy Urząd Statystyczny Albanii) i NBA (Narodowy Bank Albański).

W latach 2010-2011 wzrost PKB wynosił rocznie 4 % , zaś poziom inflacji był bardzo niski (około 2-3%) co świadczy o stabilizacji wzrostu gospodarczego Albanii i jej odporności na światowy kryzys finansowy, z którym boryka się w poważny sposób Unia Europejska.

Poniżej przedstawione zostały wybrane wskaźniki makroekonomiczne dla Albanii oraz ich zmiany w latach 2002-2009.

Tabela 1. Główne wskaźniki makroekonomiczne Albanii w latach 2002-2009

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009**
Realny wzrost PKB (w %)	4,2	5,8	5,7	5,7	5,4	6	7,8	4,9
PKB (w cenach bieżących w mln LEK*)	622,711	694,098	750,785	814,797	882,209	966,651	1,087,867	1,143,373
PKB (w cenach bieżących w mln USD*)	4,444.8	5,694.0	7,303.4	8,156.1	8,993	10,693.0	12,966.2	12,035.5

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009**
PKB per capita (w USD na osobę)	1,437	1,831	2,336	2,597	2,854	3,394	4,073	3,765
Liczba osób pracujących	920	926	931	932	935	1,082	1,290	1,346
Stopa bezrobocia (w %)	15,8	15	14,4	14,2	13,9	13,5	13,2	12,8
Stopa inflacji (w % na koniec roku)	1,7	3,3	2,2	2	2,5	3,1	2,2	3,5
Deficyt budżetowy (udział na PKB w %)	-6,1	-4,9	-5,9	-3,5	-3,3	-3,5	-5,5	-7
Dług publiczny (udział na PKB w %)	62,9	58,9	56,5	57,4	56,1	53,5	54,8	59,5
Dług zagraniczny (udział na PKB w %)	21	18,4	17,2	17,3	16,5	15,2	17,9	23,1
Średni roczny kurs wymiany USD/LEK	140,1	121,9	102,8	99,9	98,1	90,4	83,9	95
Średni roczny kurs wymiany EUR/LEK	132,4	137,5	127,6	124,2	123,1	123,6	122,8	132,1

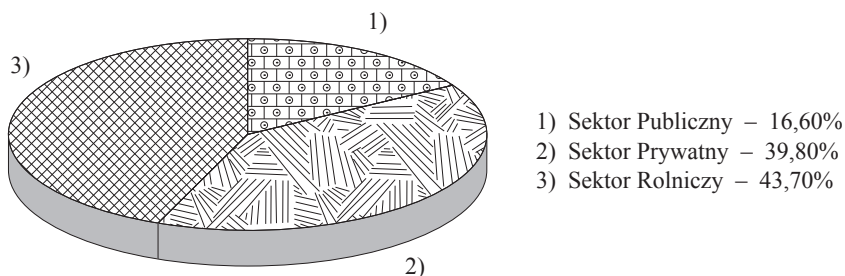
* LEK- Legalny środek płatniczy w Republice Albańskiej

** Dane oszacowane na podstawie prognoz INSTAT I NBA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z INSTAT, NBA i Ministerstwa Finansów Albanii;

Populacja Albanii liczyła w 2009 roku 3194417 mieszkańców, zaś liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 2150000. Według danych w tabeli liczba osób pracujących stanowi 53 % osób w wieku produkcyjnym. Poniżej przedstawiona została struktura zatrudnienia według sektorów gospodarki.

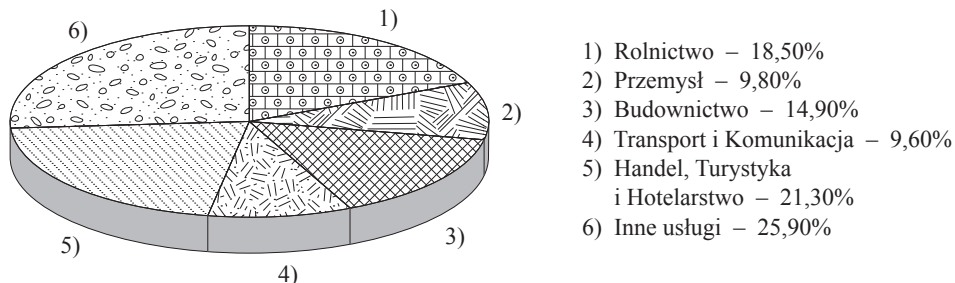
Wykres 2. Struktura zatrudnienia według sektorów gospodarki w 2010 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.instat.gov.al.

Udział szarej strefy w gospodarce Albanii jest nadal problematyczny i sięga nawet 50% PKB. Albania wciąż jest jednym z najbiedniejszych krajów europejskich⁹. Ponadto 43,7% wszystkich osób pracujących jest zatrudnionych w sektorze rolniczym, który odpowiedzialny jest za 18,5% PKB. Strukturę Produktu Krajowego Brutto według sektorów działalności gospodarczej opisuje wykres 3.

Wykres 3. Struktura Produktu Krajowego Brutto Albanii w 2010 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.instat.gov.al.

Kraj ten ma wiele do zaoferowania w sektorach związanych z energią, turystyką, górnictwem, tekstyliami i rolnictwem. Jak widać na wykresie 3 duży udział w PKB ma rolnictwo, budownictwo i turystyka.

Turystyce tego kraju sprzyjają warunki naturalne (klimat śródziemnomorski, 316 km linii morskiej Adriatyku i Morza Jońskiego, górzyste ukształtowanie terenu), oraz walory historyczne i kulturowe tego kraju (zabytki, amfiteatry i folklor).

Według danych Ministerstwa Kultury i Turystyki Albanii liczba turystów, którzy odwiedzili Albanii w 2010 roku przekroczyła 2 miliony osób. Większość z nich

⁹ *Balkany Zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje*, UKIE, Departament Analiz i Strategii, Warszawa 2008. http://polskawue.gov.pl/files/Dokumenty/Publikacje_o_UKIE/Balkany_PL.pdf 14.03.2012r.

nie przyjechała w ramach zorganizowanych wycieczek i prawie 60 procent stanowili turyści jednodniowi. Jest to spowodowane brakiem infrastruktury turystycznej i niewystarczającej liczby hoteli, które mogłyby gościć większą liczbę turystów.

Sektor energetyczny w Albanii ma ponad 2/3 nie wykorzystanego potencjału. W energetyce kraj ten, według prognoz Banku Światowego, może stać się ważnym graczem w regionie w produkcji energii odnawialnej, czemu sprzyjają odpowiednie warunki do budowy elektrowni wodnych i wiatrowych. Jest to możliwe przy wykorzystaniu rezerw wody w rzekach i górzystego terenu Albanii.

Kraj ten ma również niewykorzystane rezerwy ropy naftowej i gazu. Albania zajmuje trzecie miejsce w Europie pod względem wydobycia rudy chromu (ponad 90 tys. ton rocznie). Poza tym nad jeziorem Prespa znajduje się jedno z największych na świecie złóż naturalnego asfaltu. Bilans handlowy Albanii jest ujemny. Jego strukturę i kształtowanie się na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Handel zagraniczny Albanii w latach 1993-2010 (w milionach Lek)

Lata	Eksport	Import	Bilans Handlowy
1993	12 499	58 336	-45 838
1994	13 387	57 019	-43 632
1995	18 710	66 147	-47 437
1996	22 001	98 060	-76 059
1997	21 044	95 022	-73 977
1998	31 104	126 271	-95 167
1999	48 430	159 465	-111 035
2000	37 037	157 109	-120 072
2001	44 096	190 155	-146 059
2002	47 490	210 368	-162 877
2003	54 487	225 983	-171 496
2004	62 121	236 072	-173 951
2005	65 818	262 191	-196 373
2006	77 405	299 147	-221 742
2007	97 171	376 194	-279 023
2008	112 572	439 894	-327 322
2009	103 244	431 107	-327 863
2010	161 504	478 708	-317 204

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z INSTAT.

Z powyższej tabeli wynika, że w handlu zagranicznym Albanii występuje relatywnie duży import w wysokości 4,787 mln USD w 2010 roku (1 USD = 100 LEK) i co za tym idzie ujemny bilans handlowy w wysokości prawie 3,172 mln USD. Nawet dynamiczny wzrost eksportu o 60% w 2010 roku nie poprawił zna-

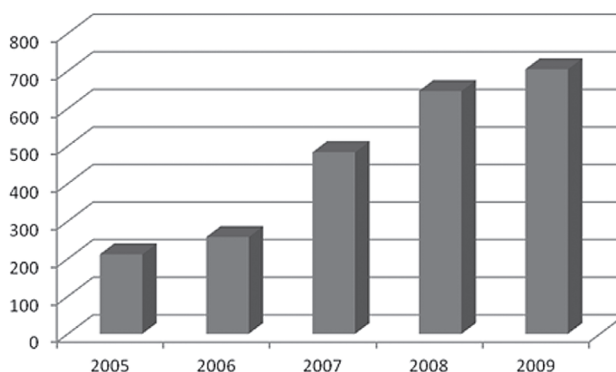

cząco sytuacji w handlu zagranicznym kraju. Widzimy, że sytuacja ta towarzyszyła Albanii przez cały okres transformacji ustrojowej. Trzeba zaznaczyć, że głównym partnerem handlowym Albanii jest Unia Europejska, na którą przypadają w 2009 85% eksportu i 68% importu.

Albania próbuje również przyciągnąć zagraniczne inwestycje oraz promować krajowe produkty poprzez racjonalizację i jednolite zastosowanie prawa handlowego, poprawienie przejrzystości procedur handlowych, reformę systemu podatkowego, zmniejszanie korupcji w sferze administracji oraz rozwiązywanie sporów o własność nieruchomości.¹⁰

Pełniejszy obraz kształtowania się wielkości Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych w Albanii przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Wielkość BIZ dla Albanii w latach 2005- 2009 (w mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UNCTAD WIR10.

Z wykresu wynika, że polityka rządu mająca na celu przyciągnięcie inwestycji zagranicznych była skuteczna w ostatnich latach, gdyż wielkość BIZ wzrosła w latach 2005-2009 z 212 milionów do 705 milionów EUR. To świadczy o możliwościach, które są skupione na inwestowaniu na rynku albańskim. Pomimo to rozwój infrastruktury oraz większe reformy w takich dziedzinach jak pobór podatków, prawa rzeczowe czy poprawa klimatu biznesowego postępują powoli.

3. Pomoc finansowa Wspólnot dla Albanii

Od 1991 roku integracja Albanii z UE była priorytetem dla rządu. Po upadku reżimu rząd zaczął negocjacje z UE. Pierwsza umowa zawarta była w 1992 r. kiedy to w życie weszła Umowa o handlu i współpracy między UE a Albaniją.

¹⁰ www.pmrconsulting.com/pl/Kraje/Albania.html 12.03.2012 r.

W tych latach Albania zaczęła korzystać z przedakcesyjnej pomocy finansowej.¹¹

ISPA – (*ang. Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*) był jednym z trzech (razem z PHARE i SAPARD) przedakcesyjnych instrumentów pomocy Unii Europejskiej. Podstawowym celem funduszu ISPA było wsparcie krajów kandydujących w zakresie społecznej i gospodarczej spójności poprzez współfinansowanie dużych projektów inwestycyjnych w sektorze środowiska i transportu. Fundusz ten pokrywał 75% wartości inwestycji.

PHARE – (*ang. Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies*) powstał w 1989 roku na podstawie inicjatywy Komisji Europejskiej. Jest największym programem bezzwrotnej pomocy finansowej Unii Europejskiej dla Państw Europy Środkowej i Wschodniej i początkowo obejmował Polskę i Węgry. Programem PHARE objęto następnie Czechy, Słowację, Rumunię, Bułgarię, Estonię, Litwę, Łotwę, Albanie, Słowenię i inne kraje Bałkanów Zachodnich. Pomoc PHARE dla Albanii w latach 1991-2000 kształtowała się na poziomie 635 mln EUR. Później zastąpiono te fundusze nowym programem CARDS.

CARDS – (*The Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization*) jest to program zasięgiem obejmujący Chorwację, Serbię i Czarnogórę, Bośnię i Hercegowinę, Macedonię (byłą republikę jugosłowiańską) oraz Albanie. Celem programu jest pomoc w rozwoju gospodarczym regionu Zachodnich Bałkanów. W latach 2000 – 2006 łącznie z budżetu UE wyasygnowano na działania CARDS 4,6 mld euro. Pomoc w Albanii, Bośni i Hercegowinie oraz Chorwacji zarządzana jest przez Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w tych krajach. W pozostałych państwach środkami zarządza specjalnie powołana do tych celów Europejska Agencja Odbudowy. Za realizację CARDS na poziomie UE odpowiada Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna. Wsparcie dla Albanii w ramach programu CARDS w latach 2001-2006 wyniosło 282 mln EUR.

SAPARD- Program ten stworzono w oparciu o doświadczenia Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Funkcjonuje od 2000 roku. Celem programu jest rozwój obszarów wiejskich i modernizacja sektora rolno-spożywczego. Realizowane są w ramach programu m.in. działania związane z dywersyfikacją działalności gospodarczej ludności wiejskiej, a także rozwojem infrastruktury na obszarach wiejskich. Krąg odbiorców pomocy unijnej jest tutaj dość szeroki, gdyż obejmuje: samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, instytucje rozwoju lokalnego oraz osoby fizyczne prowadzące działalność rolniczą. W latach 2000-2003 beneficjentem programu było 10 państw kandydujących z Europy Środkowej i Wschodniej. Łączny budżet programu wynosił wówczas około 560 mln euro.

Ogólnie finansowa pomoc Unii Europejskiej dla Albanii w latach 1991-2006 wynosiła około 1,3 miliardów euro. Od stycznia 2007 roku programy te zostały zastąpione programem IPA.

---

¹¹ AHS: *EU assistance programmes – INTERREG initiatives in Albania, Croatia and Macedonia*. Tirana 2007

IPA – (*ang. the Instrument for Pre-Accession Assistance*) Jest to Instrument Pomocy Przedakcesyjnej który może zostać uruchomiony w pięciu dziedzinach:

1. Pomoc w okresie przejściowym i wzmocnienie instytucji;
2. Współpraca transgraniczna (z państwami członkowskimi UE oraz innymi państwami objętymi działaniem IPA);
3. Rozwój regionalny (transport, środowisko i rozwój gospodarczy);
4. Zasoby ludzkie (wzmocnienie kapitału ludzkiego i walka z wykluczeniem społecznym);
5. Rozwój obszarów wiejskich.

Albania jako potencjalny kandydat może korzystać jedynie w dwóch pierwszych dziedzinach. Wielkość pomocy finansowej w ramach IPA przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Wsparcie w ramach programu IPA dla Albanii w latach 2007-2012 (w milionach EUR)¹²

Dziedziny	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pomoc w okresie przejściowym	54,3	62,1	70,9	82,7	84,3	85,9
Współpraca trans-graniczna	6,6	8,5	10,2	10,4	10,6	10,9
Ogółem	60,9	70,6	81,1	93,1	94,9	96,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.ec.europa.eu 15.03.2012 r.

Przez lata Albania dążyła do wyróżnienia na tle innych państw bałkańskich, aż do 1 kwietnia 2009 r., kiedy to podpisano układ o stabilizacji i stowarzyszeniu. Zawarto wówczas stowarzyszenie pomiędzy Wspólnotą oraz jej państwami członkowskimi a Albanią.

Głównymi celami określonymi w układzie były m.in.:

- wspieranie działań Albanii w drodze do umocnienia demokracji, czy tworzenia państwa prawa;
- dążenie do współpracy w stabilizacji politycznej, gospodarczej i instytucjonalnej w Albanii;
- współpraca w dziedzinie stabilizacji w regionie;
- tworzenie podstaw do dialogu politycznego – cel umożliwienia rozwoju bliskich stosunków politycznych;
- pomoc Wspólnoty w rozwoju współpracy gospodarczej i międzynarodowej, również poprzez zbliżenie ustawodawstwa Albanii do prawodawstwa Wspólnoty;
- działania Wspólnoty prowadzące do ukończenia procesu ustanawiania funkcjonującej gospodarki rynkowej, promowania międzynarodowych stosunków gospodarczych;

¹² Albania – Financial Assistance IPA http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidates/albania/financial-assistance/index_en.html 15.03.2012r.

- stopniowe ustanawianie strefy wolnego handlu między Wspólnotą a Albanią.¹³

Umowa ta zdecydowanie pomoże ustabilizować sytuację Albanii na rynku światowym. Po pięciu latach, po dniu wejścia w życie układu, Rada Stabilizacji i Stowarzyszenia przeprowadzi ocenę postępów dokonanych przez Albanie. Wtedy podejmie decyzję, czy osiągnięty pułap rozwoju pozwala na przejście do kolejnego etapu.

Po pomyślnych staraniach Albanii i woli krajów członkowskich UE od maja 2010 r. obywatele Albanii mogą korzystać z ruchu bezwizowego do krajów strefy Schengen, co skraca wiele barier w inicjatywach gospodarczych i daje możliwość przyciągnięcia zagranicznych inwestycji. A przede wszystkim jest znakiem chęci wspólnoty europejskiej do dalszego rozszerzenia.

Podsumowanie

Mówiąc o drodze Albanii do Unii Europejskiej nie można pominąć faktu, iż jest to kraj pokomunistyczny, który uwolnił się od 45-letniej totalitarnej dyktatury Envera Hoxhy. Zmianie ustroju politycznego towarzyszyło wysokie bezrobocie, duża migracja, ujemny bilans handlowy oraz ostre podziały na scenie politycznej. W latach 90-tych Albania razem z innymi krajami Bałkanów Zachodnich zaczęła starania o członkostwo w UE. Możliwość włączenia krajów Bałkanów Zachodnich do UE zostało podkreślone na szczycie Rady Europejskiej w Salonikach w 2003 r., kiedy region ten został uznany za priorytetowy dla rozszerzenia UE. Było to wyzwaniem dla UE i dla całego regionu, bo integracja ta na swojej drodze napotkała wiele problemów politycznych, gospodarczych i etnicznych. Proces integracji przyczyniłby się do zwiększenia stabilności oraz integracji politycznej i społecznej w regionie, i przyszłych relacji Bałkanów z UE. Stanowiłoby to silny impuls dla rozwoju gospodarek państw Bałkanów Zachodnich, przyczyniając się po pierwsze do zmniejszenia ubóstwa, korupcji, przestępczości, a następnie utrzymania stabilności i wzrostu gospodarczego. Mimo to w wyścigu o członkostwo do Unii Europejskiej w tym regionie Chorwacja jest pierwsza, a Albania ostatnia.

Od 1991 roku integracja Albanii z UE była priorytetem dla rządów albańskich. Miała ona najtrudniejszy proces budowy państwa prawa, instytucji demokratycznej. Problemy jak korupcja, stabilna gospodarka rynkowa i przestępczość zorganizowana nadal ciążyą nad tym krajem. Relacje między dwoma największymi graczami na arenie politycznej, mimo dużych starań zachodu (USA i UE),

---

¹³ UKŁAD O STABILIZACJI I STOWARZYSZENIU między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Albanii, z drugiej strony, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 28.4.2009 L 107/166 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:107:0166:0502:PL:PDF> 17.03.2012

spowalniają integrację kraju. Głównym powodem tych nieporozumień to kompleksowa reforma konstytucyjna (regulująca m.in. ordynację wyborczą). Albania wyróżnia się brakiem problemów etnicznych i dyskryminacji religijnej.

Przedstawione wskaźniki gospodarcze pokazują, iż Albania jest krajem dynamicznie się rozwijającym, czemu nie przeszkodził nawet kryzys finansowy z ostatnich lat. Świadczą o tym wysokie tempo wzrostu PKB oraz dynamika napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Od 1992 Albania zaczęła korzystać z przedakcesyjnej pomocy finansowej; ISPA PHARE, CARD, SAPARD, które od stycznia 2007 roku zostały zastąpione przez IPA. Środki te miały pomóc w implementacji wielu projektów krajowych, czy w przygotowaniu do członkostwa w UE. Następnym etapem integracji było podpisanie Układu o Stabilizacji i Stowarzyszenia, który zdecydowanie pomoże ustabilizować sytuację Albanii na rynku światowym.

Mimo to droga Albanii do członkostwa jest jeszcze daleka. Po złożeniu przez rząd albański wniosku o przyjęcie statusu kandydata w 2009 roku, opinia Komisji odłożyła integrację tego kraju w czasie. Głównym kryterium jest przeprowadzenie przez władze albańskie wolnych i demokratycznych wyborów parlamentarnych oraz postępy w zwalczaniu korupcji.

Bibliografia

Balkany Zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje UKIE Departament Analiz i Strategii Warszawa 2008.

Bogdani M., Laughlin J.. *Albania and the European Union: European Integration and the Prospect of Accession* Tirana 2004.

Fiszer M.. *Europejskie marzenie „kotła bałkańskiego”: Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Serbia na drodze do Unii Europejskiej*. Kraków 2008.

Jarvis, Ch. “*The Rise and Fall of Pyramid Schemes in Albania*”. IMF Staff Papers, Vol. 4 No. 1 (November 2000).

Malaj A.. *Integrating the Western Balkans into the European Union: An Economic Perspective* Harvard University August 2009.

Witryny internetowe:

AIS : *EU assistance programmes – INTERREG initiatives in Albania, Croatia and Macedonia*. Tirana 2007

http://polskawue.gov.pl/files/Dokumenty/Publikacje_o_UE/UKIE_Balkany_PL.pdf

Albania – Financial Assistance IPA http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidates/albania/financial-assistance/index_en.html

M. Szpała *Balkany Zachodnie – impas w procesie rozszerzenia UE* Komentarze OSW.2010-11

<http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2010-11-24/balkany-zachodnie-impas-w-procesie-rozszerzenia-ue>

Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Albanii, z drugiej strony Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 28.4.2009 L 107/166

<http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:107:0166:0502:PL:PDF>

www.pmrconsulting.com/pl/Kraje/Albania.html

<http://antykorupcja.edu.pl/index.php?mnu=12&app=docs&action=get&iid=10130>